

TİCARETİN KURALLARI

Abdurrahman ÖZALP

Türkiye Ekonomi Bankası Dış Ticaret Danışmanı ve ICC Türkiye Bankacılık Komisyonu Başkanı

Ticaret genel anlamıyla kişilerin birbirlerine mal ve hizmet alıp satmalarıdır. Ticaret ulusal ve uluslararası olabilir. Ulusal olanına "iç ticaret", uluslararası olanına "dış ticaret" diyoruz. Ticaretin yapılması için teslim ve ödemeye ilişkin yöntemler vardır; üretim yerinde teslim, kapıda teslim, taşıma aracı üzerinde teslim, alıcının yerinde teslim, takas, peşin ödeme, açık hesap, teslimde ödeme, kredili ödeme vs. Teslim ve ödeme yöntemleri başlangıçta çok basit yapılırken daha sonraları ticaret ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte, temel fonksiyonları aynı kalarak gelişti ve çeşitlendi. Hal böyle olunca da gerek iç ticarete gerekse de dış ticarete kurallara ihtiyaç duyuldu. İç ticarete bu daha az hisse-dilmekle birlikte dış ticarete çok daha önemli oldu, zira ülkeler farklı olduğundan dolayı dil, kültür ve alışkanlıklar farklıdır. Kurallar her zaman ortak bir dildir. Bir kuraldan herkes aynı şeyi anlar. Dünya ticaretini kolaylaştırmayı kendisine bir misyon kabul eden Milletlerarası Ticaret Odası (MTO) (International Chamber of Commerce-ICC) bu amaçla bir dizi kural oluşturmuştur. Bunlar; Mal teslimi için Incoterms (International Commercial Terms), Tahsiller için URC (Uniform Rules for Collections), Akreditifler için UCP (Uniform Customs and Practices for Documentary Credits), Garantiler için URDG (Uniform Rules for

Demand Guarantees), Teminat Akreditifleri (Standby L/C) için ISP (International Standby Practices) ve benzeri kurallardır. Mevcut durumda Ticaretin kuralları bunlardır. Bu kurallar 1930'lu yıllardan bu yana yerel ve uluslararası ticarete başarı ile kullanılmaktadır.

Ticaretin kuralları ticaretin gelenek-görenek örf ve adetlerine dayanır. Bir tür Lex Mercatoria gibidir ancak tam olarak değildir. "Bir Örnek Kurallar" olarak bilinen ve kullanılan bu kurallar ICC'nin öncülüğünde konusunda uzman kişiler tarafından hazırlanır, milli komitelerin görüşüne sunulur ve genel bir mutabakat sağlandıktan sonra yayınlanır. Bunların en çok bilinenleri şunlardır; Teslim yöntemleri için INCOTERMS, Garanti akreditifleri (standby LC) için ISP (International Standby Practices), Ticari Akreditifler için "Akreditiflere İlişkin Bir Örnek Usuller ve Uygulama Kuralları" ("Uniform Customs and Practice for Documentary Credits" - "UCP 600"), Tahsiller için "Vesaik Mukabil Ödeme İşlemlerine İlişkin Tahsiller için Bir Örnek Kurallar" ("Uniform Rules for Collections" - "URC 522") ve Garantiler/kontrgarantiler için "Garantilere İlişkin Bir Örnek Kurallar" ("Uniform Rules for Demand Guarantees" - "URDG 758") dir. ICC kuralları dünya çapında çok yaygın olarak kullanılmaktadır. ICC kurallarının tüm dünyada çok yaygın olarak kulla-

nılması beraberinde bazı yanlış anlamaları da getirmiştir. Birçok kişi taraftan bunların bir yasa veya yaptırımı olan düzenlemeler olduğu sanılmaktadır, oysa durum bundan farklıdır, bu kurallar dünya ticaretini kolaylaştırmak amacıyla ICC tarafından kural haline getirilen standart uygulama ve geleneklerdir. Ticari faaliyetin içeri-sindeki taraflar sözleşmelerini bunlara tabi tutarak bunları sözleşmelerinin parçası haline getirirler, böylece her defasında mazbut bir sözleşme imkanı elde ederken her defasında sözleşmelerine aynı benzer bilgileri tekrar tekrar yazma zahmetinden kurtulurlar. Ayrıca bu kurallar tüm dünyada ticari camia tarafından çok iyi bilindiği için yabancı ülkelerde bulunan kişilerle sözleşme yapmak çok daha kolay olur. Aslında bu kurallar, yani bir örnek kurallar standart sözleşmelere benzerler, sözleşme şablonu gibidirler.

Bir örnek kurallar standart sözleşmeler ile benzerlik gösterdikleri halde standart sözleşmelerden farklı olarak sözleşmenin tamamını değil, bir parçasını oluştururlar ve sözleşme serbestisi kapsamında atf ("incorporation") yapılarak sözleşmeye eklenerek sözleşme-nin parçası haline getirilirler. Bir örnek kuralların dünya çapında itibar ve kullanım alanı vardır, bu bakımdan her ne kadar bir Lex Mercatoria gibi görülürlerse de iyi bir